

nisi bonum; fundum quæris, nonnisi bonum; domum quæris, nonnisi bonam; uxorem quæris, nonnisi bonam; tunicam nonnisi bonam, caligam nonnisi bonam: animam solam malam. Nonne tibi ipse es contrarius, qui bona quæris, cum sis malus? Si bona quæris, prius esto ipse quod quæris. Si autem malus multa bona invenisti, quid tibi prodest, quia tu peristi? Amate bonas animas vestras: odio habete malas animas vestras. Sed amando illum a quo est omne bonum, boni eritis. Odio habentes mala vestra, bona eligit.

VI. Quid est, odio habere mala tua? Pœnitendo confiteri peccata tua. Omnis enim pœnitens, et peccata sua pœnitendo confitens, irascitur sibi; et quodam modo pœnitendo vindicat in se quod displicet sibi. Deus enim odit peccatum. Si et tu oderis in te, quod et Deus odit, interrim aliqua voluntate conjungeris Deo, dum hoc in te odisti quod odit et Deus. Sævi in te, ut Deus intercedat tibi, et non damnet te. Peccatum enim sine dubitatione puniendum est: hoc debetur peccato, punitio, damnatio. Puniendum est peccatum, aut a te, aut ab ipso. Si punitur a te, tunc punietur sine te: si vero a te non punitur, tecum punitur¹. « Confitemini ergo Domino, quoniam niam bonus est. » Laudate quantum potestis, amate quantum potestis: effundite coram illo corda vestra, Deus adjutor noster², « quoniam bonus est. »

¹ Vide supra Serm. xix, n. 2, et Serm. xx, n. 2. — ² Psal. lxi, 9.

SERMO XXX¹.

De verbis Psalmi cxviii: *Gressus meos dirige, etc.* Et Apostoli Rom. vii: *Lex spiritalis est, ego autem carnalis, etc.* Contra Pelagianos.

I. SINE dubio, fratres, gravem quamdam sarcinam et grave jugum iniquitatis vitare cupiebat, qui Deo dicebat: « Gressus meos dirige secundum verbum tuum, et non » dominetur mihi omnis iniquitas². » Videamus ergo quando homini dominetur iniquitas; ut intelligamus quid orantem audierimus, et quid respondendo etiam nos ipsi oraverimus. Omnes enim ad sanctum Psalmum, quantum arbitror, devoto et veraci corde respondimus, orantes et dicentes Domino Deo nostro: « Gressus meos dirige secundum verbum tuum, et non dominetur mihi omnis » iniquitas. » Ab hujus pessimæ dominæ dominatu, pretioso sanguine redempti sumus. Et quid proderat Legem accepisse jubentem ac minantem, et non adjuvantem, ut sub illa essemus rei ante gratiam Dei? Frustra Lex minatur, quando iniquitas dominatur. Lex enim non est corporalis, non est carnalis: sed quoniam Deus spiritus est qui Legem dedit, procul dubio Lex spiritalis est. Sed quid ait Apostolus? « Scimus enim, quia Lex spiritalis est, ego » autem carnalis sum venundatus sub peccato³. » Noli ergo mirari, o venundate sub peccato, si tibi dominetur

¹ Alias de verbis Apostoli 12. — Cod. Cass. n, fol. 179: « Titulum habet: Sermo habitus in basilica Trilateralum, die dominico. — ² Psal. cxviii, 133. — ³ Rom. vii, 14.

cui es venundatus. Audi apostolum Joannem : « Peccatum iniquitas est ¹. » Contra talem ergo dominam invocamus Dominum, cui dicimus : « Gressus meos dirige » secundum verbum tuum, et non dominetur mihi omnis » iniquitas. »

II. Venundatus clamat, redemptor exaudiat. Ipse homo se vendidit per liberum arbitrium sub dominante iniquitate, et accepit pretium exiguum de arbore vetita voluptatem. Ipse ergo clamat, Itinera mea dirige, quæ ego distorsi : « Gressus meos dirige, » quos ipse meo arbitrio deprayavi : « dirige secundum verbum tuum. » Quid est, « dirige secundum verbum tuum ? » Ut recti sint gressus mei, quia rectum est verbum tuum. Ego, inquit, distortus sum sub pondere iniquitatis, sed verbum tuum est regula veritatis : me ergo a me distortum, corrige tanquam ad regulam, hoc est, ad verbum rectum. Ergo « Gressus meos dirige secundum verbum tuum, et ne dominetur mihi omnis iniquitas. » Vendidi me, redime me. Vendidi me arbitrio meo, redime me sanguine tuo. In venditore erubescat superbia, in redemptore gloriatur gratia. Deus enim superbis resistit, humilibus autem dat gratiam ².

III. « Lex enim spiritalis est ; ego autem carnalis sum, » venundatus sub peccato. Quod enim operor ignoro : non enim quod volo ago. Non quod volo ago ³, » carnalis dicit : non Legem, sed se accusat. Nam Lex spiritalis non habet culpam : carnalis venundatus incurrit in culpam. Non agit quod vult : cum vult non potest, quia quando poterat noluit. Per malum velle, perdidit bonum posse ; et captivus jam loquitur, et dicit captivus : « Non quod » volo ago. Non enim quod volo, facio bonum : sed quod » odi malum, hoc ago. Non quod volo. » Et contra ho-

¹ 1 Joan. v, 17. — ² Jacob. iv, 6. — ³ Rom. vii, 14, etc.

mo, Vis prorsus. « Non quod volo ago. » Omnino quod vis, agis. « Non quod volo ago : » crede mihi, frater, « non quod volo ago. » O si velles, ageres : quia non vis, non agis bonum. « Non quod volo ago : » crede mihi, novi quid in me agatur : « non quod volo ago. » Contradictor gratiæ, non es arbiter conscientiæ : ego me novi non quod volo agere, et tu dicis : Quod vis agis ? Nemo scit quid agatur in homine, nisi spiritus hominis qui in ipso est ¹.

IV. Et tu homo es ; si non vis credere mihi, intende tibi. Ita-ne tu ita vivis in hoc corruptibili corpore, quod aggravat animam : ut caro non concupiscat adversus spiritum tuum, et spiritus adversus carnem tuam ? Ista rixa non est in te ? Nulla est concupiscentia carnis, quæ resistat legi mentis ? Si nihil in te alteri resistit, vide totum ubi sit. Si spiritus tuus a carne contra concupiscente non dissentit, vide ne forte carni mens tota consentiat : vide ne forte ideo non sit bellum, quia pax perversa est. Forte in totum carni consentis, et nulla rixa est. Quam spem habes quod possis aliquando vincere, qui nondum cœpisti pugnare ? Si autem condelectaris legi Dei secundum interiorem hominem, vides autem aliam legem in membris tuis repugnantem legi mentis tuæ ; si hac condelectaris, hac ligaris, liber es in mente, servus in carne : si jam ita est, compatere potius homini dicenti, « Non quod volo » ago. » Tu enim non vis ut concupiscentia illa quæ resistit menti tuæ, omnino non sit in te ? Mali voti homo es, si tali adversario non vis carere. Ego, fateor tibi, quidquid in me rebellat adversus mentem meam, et litigat mecum delectatione contraria, quidquid tale in me est, omnino interficere volo. Et si ei forte adjuvante Domino, non consentio ; nolo habere cum quo litigem. Multo est

¹ 1 Cor. ii, 11.

mihi optabilius, inimicum non habere, quam vincere. Neque enim illud ipsum quod caro concupiscit adversus spiritum, non est meum : aut vero ex contraria natura compactus sum ? Et illud meum est ; et quod ei non consentio, meum est. Pars aliquantum libera, resistit reliquiis servitutis. Totum sanum sit volo, quia totus sum ego. Nolo ut a me caro mea, tanquam extranea, in æternum separetur ; sed ut mecum tota sanetur. Si hoc tu non vis, nescio quid de carne sentias : arbitror te putare nescio quid unde sit, quasi de gente contraria. Falsum est, hæreticum est, blasphemum est : mentis et carnis unus est artifex. Ipse quando hominem creavit, utrumque fecit, utrumque conjunxit : carnem animæ subdidit, animam sibi. Si semper illa staret sub Domino suo, semper et ista obediret dominæ suæ. Noli ergo mirari, si ea quæ deseruit superiorem, pœnas patitur per inferiorem. Caro enim concupiscit adversus spiritum, spiritus autem adversus carnem¹. « Hæc enim, inquit, invicem adversantur, » ut non ea quæ vultis faciatis. » Inde et iste, « Non quod » volo ago. » Concupiscit enim caro adversus spiritum, et nolo concupiscat : pro magno habeo, si non consentiam, opto tamen ut caream. Ergo, « Non quod volo ago. » Volo enim ut non concupiscat caro adversus spiritum, et non possum : hoc est quod dixi, « Non quod volo ago. »

V. Quid mihi hic calumniaris ? Ego dico, « Non quod » volo ago : » et tu dicis, Quod vis agis. Quid mihi calumniaris ? Ingrate medico, quid calumniaris infirmo ? Sine ut medicum rogem. « Redime me a calumniis hominum, » et custodibo legem tuam². » Custodibo per redemptionem tuam, non per potestatem meam. Ideo mihi sanitatem, quam nondum habeo, non arrogo ; quia medicum rogo. Tu autem naturæ defensor ; quod utinam esses, non

¹ Galat. v, 17. — ² Psal. cxviii, 134.

quasi sanæ defensionem falsam adhiberes, sed pro nondum sana medicum rogares : nunc vero tu naturæ defensor, vel potius oppugnator, dum quasi de natura sana laudas Creatorem, excludis a languida Salvatorem. Qui creavit, sanat ; ruentem per se ipsam, levat per se ipsum. Ipsa fides est, ipsa veritas, hoc est christianæ fidei fundamentum, Unus et unus : unus homo per quem ruina, alius homo per quem structura : per illum ruina, per hunc structura. Cecidit qui non mansit, erigit qui non cecidit. Ruit ille quia dimisit manentem, manens ille descendit ad jacentem.

VI. Si ergo concupiscit caro adversus spiritum, ut in hoc ipso non quod vis agas, quia vis ut non concupiscat, et non potes ; tene saltem in gratia Domini voluntatem, et in ejus adjutorio persevera : dice ei quod cantasti, « Gressus meos dirige secundum verbum tuum, et ne dominetur mihi omnis iniquitas. » Quid est, « ne dominetur mihi omnis iniquitas ? » Audi Apostolum : « Non regnet peccatum in vestro mortali corpore¹. » Quid est, Non regnet ? « Ad obediendum desiderii ejus. » Non dixit, Noli habere desideria mala. Quomodo enim in hac carne mortali, ubi caro concupiscit adversus spiritum, et spiritus adversus carnem, non habeo desideria mala ? Illud ergo fac. « Non regnet peccatum in vestro mortali corpore ad obediendum desiderii ejus. » Etsi sunt desideria, non eis obediatur, ne iniquitas dominetur. Nec exhibeatis membra vestra arma iniquitatis peccato². Non fiant membra tua arma iniquitatis, et non dominetur tibi omnis iniquitas. Sed etiam hoc, ut non fiant membra tua arma iniquitatis, numquid tu tibi viribus tuis præstas ? Hoc ipsum, inquam, hoc ipsum quod non fiant membra tua arma iniquitatis, tu tibi præstas viribus tuis ? Cum

¹ Florus ad Rom. vi, 12. — ² Ibid. 13.

enim non fiunt membra tua arma iniquitatis, est quidem iniquitas in membris tuis, in desideriis illicitis, sed non regnat. Quomodo regnat, qui arma non habet? Pars tua, caro tua, concupiscentia carnis tuæ languore rebellat adversus te. Languor iste tyrannus est: si vis te tyranni esse victorem, Christum invoca imperatorem.

VII. Nam scio quid mihi eras dicturus, vel quid apud te ipsum modo dicas. Quisquis talis hic es, et audis me, scio quid tibi intus loquatur iniquitas. Adhuc enim sub jugo es iniquitatis, quando non agnoscis pretium Redemptoris. Scio quid tibi dicas. Ecce concupiscit caro mea adversus spiritum meum, concupiscit adulterium; sed non consentio, non annuo, non decerno: non solum non ago, sed nec agere consentio: non solum foris per carnem non perpetro, sed nec ipsa mente sequor rebellantem. Consentio repugnanti, cedo luctanti? Non facio. Ecce non dominatur mihi omnis iniquitas. Ita est, verum est. Gratias age, si ita est, ei qui tibi donavit ut ita sit. Noli tibi hoc arrogare, ne perdas quod accepisti, et incipias frustra rogare. Non times, Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam¹?

VIII. Ergo tu tibi præstas, ut non dominetur tibi omnis iniquitas? Si vera est tua ista præsumptio, vana est nostra oratio, ubi dicimus Deo, « Non dominetur mihi » omnis iniquitas. » Cantasti verba ista hodie, an non? Hic eras, quando omnes dicebamus, « Gressus meos » dirige secundum verbum tuum, et ne dominetur mihi » omnis iniquitas? » Hic eras, cantasti verba ista, puto te non negaturum. Ergo cantasti in populo Dei, et rogasti Deum, dicens, « Gressus meus dirige secundum verbum » tuum, et ne dominetur mihi omnis iniquitas. » Si tibi hoc præstabas, quare mecum rogabas? Teneo precantem, te-

¹ Jacob. 1v, 6.

neo invocantem, convinco laborantem: simul ergo audiamus dicentem: « Venite ad me omnes qui laboratis¹. » Audiamus et veniamus. Quid est, Veniamus? Credendo proficiamus, gratias agendo accedamus, perseverando perveniamus. Veniamus ad eum qui dicit, Venite ad me omnes qui laboratis. Et tu laboras, et ego laboro: illum audiamus, ad illum veniamus, inter nos quare litigamus? Ambo audiamus, quia ambo laboramus: quare inter nos litigamus? an ut medicum vocantem non audiamus? O infelix infirmitas! ad se vocat medicus, et litibus occupatur ægrotus. Vide quid dicat vocando: « Venite ad me » omnes qui laboratis. » Ubi laboratis, nisi sub sarcinis peccatorum, nisi sub jugo malæ dominæ iniquitatis? Venite ergo ad me omnes qui laboratis, et onerati estis, et ego vos reficiam. Ego qui feci, reficiam. « Ego, inquit, » vos reficiam: quia sine me nihil potestis facere². »

IX. Quomodo vos reficiam? « Tollite jugum meum super » vos, et discite a me³. » Quid discimus a te? Novimus te, Domine, in principio Verbum, Verbum Deum, Verapud Deum: omnia per te facta novimus, quæ videmus, et quæ non videmus. Quid discimus a te? Non enim alium mundum discipuli tui, tanquam discipuli artificis et fabricatoris, condituri sumus. Unum mundum condidisti, cælum et terram fecisti: utrumque suis creaturis ornamentisque illustrasti. Quid a te discimus? Discite, inquit, a me. Cum essem in principio Deus apud Deum, creavi vos; hoc nolo discatis a me: sed factus sum quod feci, ne periret quem feci. Unde sum factus quod feci? « Semetipsum exinanivit, formam servi accipiens, in si- » militudinem hominum factus, et habitu inventus ut » homo, humiliavit semetipsum⁴. » Hoc discite a me. « Hu-

¹ Matth. xi, 28. — ² Joan. xv, 5. — ³ Matth. xi, 29. — ⁴ Philip. 11, 7, etc.

» miliavit enim semetipsum, inquit. Discite a me, quoniam mitis sum, et humilis corde¹. » Non enim, inquit, hoc vos doceo, quasi in forma Dei aliquando fuissetis, non rapinam arbitrantem esse vos æquales Deo. Illi uni proprium erat, illi rapina non erat, cui natura inerat. In Patris æqualitate natus est de Patre. Quid tamen fecit propter te? « Semetipsum exinanivit, formam servi accipiens, in similitudinem hominum factus, et habitu inventus ut homo. » Ecce propter te Deus factus est homo, et non te vis agnoscere, cum sis homo? Ecce propter te factus est homo sine peccato, et non vis te agnoscere cum peccato? ut venias ad illum qui ait, Venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis, et ego vos reficiam.

X. Tollite jugum meum super vos. Tulisti hoc jugum? Tulisti? Sentis te habere sessorem? Tulisti hoc jugum? Dicis, Tuli. Sentis te habere sessorem? Sentis te habere rectorem? Sentio, inquis. Illi ergo dic, « Gressus meos » dirige secundum verbum tuum. » Regit te sub jugo suo, et sub sarcina sua. Ut enim sarcina ejus sit tibi levis et jugum ejus suave, ille tibi amorem inspiravit. Amanti, suave est; non amanti, durum est. Amanti, suave est: Dominus dedit suavitatem². An forte quia vel venisti, audiens: « Venite ad me, » hoc ipsum tibi arrogare intendis, quia venisti? Ecce, inquit, veni ad illum arbitrio meo, voluntate mea. Quia veni, reficit me: quia veni, jugum suum imponit mihi suave; qui dat amorem, sarcinam suam levem imponit mihi amanti et diligenti: hæc omnia fecit in me; sed quia veni ad eum. Ergo hoc sapis, quia venisti, tu tibi hoc præstitisti? Quid enim habes, quod non accepisti³? Quomodo venisti? Credendo venisti: sed nondum pervenisti.

¹ Matth. xi, 29. — ² Psal. lxxxiv, 13. — ³ I Cor. iv, 7.

Adhuc in via sumus, venimus, sed nondum pervenimus. « Servite Domino in timore, et exultate ei cum » tremore; nequando irascatur Dominus, et pereatis de » via justa¹. » Time, ne cum tibi arrogas quia inventa est a te via justa, ipsa arrogantia pereas de via justa. Ego, inquit, veni, arbitrio meo veni, voluntate mea veni. Quid turgescis? quid tumescis? Vis nosse quia et hoc præstitum est tibi? Ipsum audi vocantem: « Nemo venit ad » me, nisi Pater, qui me misit, traxerit eum². » Conversi ad Dominum, etc.

SERMO XXXI³.

De verbis Psalmi cxxv: *Qui seminant in lacrymis, etc.*

I. PSALMUS qui cantatur Domino, videtur sanctis Martyribus convenire: sed si membra Christi sumus, sicut esse debemus, ad omnes nos pertinere intelligamus. « Qui » seminant in lacrymis, in gaudio metent. Euntes ibant » et flebant, mittentes semina sua: venientes autem venient cum exultatione, portantes manipulos suos⁴. » Quo euntes, et unde venientes? Quid seminantes in lacrymis? quæ sunt semina? qui manipuli? Euntes in mortem, venientes a morte. Euntes nascendo, venientes resurgendo. Seminantes opera bona, metentes mercedem æternam. Semina ergo sunt nostra, quidquid boni fecerimus; manipuli nostri, quod in fine recipiemus. Si ergo bona sunt semina,

¹ Psal. ii, 11, 12. — ² Joan. vi, 44. — ³ Alias de Sanctis 45. — ⁴ Psal. cxxv, 5, 6.

bona opera, quare cum lacrymis, cum hilarem datorem diligat Deus¹?

II. Hic primum videte, Charissimi, quomodo maxime ad beatos Martyres verba ista pertineant. Nulli enim tantum impenderunt, quam illi qui se ipsos impenderunt: sicut dicit Apostolus: « Et ipse impendar pro » animabus vestris². » Impenderunt enim se ipsos confitendo Christum, et implendo in ejus adjutorio quod dictum est: « Ad mensam magnam sedisti, scito quoniam » niam talia te oportet præparare³. » Quæ est magna mensa, nisi unde accipimus corpus Christi et sanguinem? Quid est, Scito quoniam talia te oportet præparare, nisi quod beatus Joannes exponit: « Sicut Christus » pro nobis animam suam posuit, sic et nos debemus » pro fratribus animas ponere⁴? Ecce quantum impenderunt. Sed numquid perierunt, quando securitatem a Domino etiam de capillo acceperunt? Perit manus, ubi non perit pilus? Perit caput, ubi non perit capillus? Ubi non perit palpebra, perit oculus? Hac ergo accepta magna securitate, impenderunt se ipsos. Operibus ergo bonis seminemus, cum tempus est, dicente Apostolo: « Qui parce seminat, parce et metet⁵. Infatigabiles, inquit, cum tempus habemus operemur bonum ad » omnes, maxime autem ad domesticos fidei. » Et iterum, « Bonum, inquit, facientes non deficiamus; tempore » enim suo metemus⁶. » Qui defecerit in semine, non gaudebit in messe.

III. Quare ergo in lacrymis, cum omnia bona opera nostra habere debeant hilaritatem? Et quidem de Martyribus dici potest, quia cum lacrymis seminaverunt. Fortiter enim certaverunt, et in magnis tribulationibus fue-

¹ 2 Cor. ix, 7. — ² Id. xii, 15. — ³ Eccli. xxxi, 12. — ⁴ 1 Joan. iii, 16. — ⁵ 2 Cor. ix, 6. — ⁶ Galat. vi, 10.

runt. Nam ut eorum lacrymas Christus consolaretur, translulit eos et tranfiguravit eos in se, et dixit: « Tristis est » anima mea usque ad mortem¹. » Verumtamen, fratres mei, videtur mihi, quod caput nostrum infirmioribus suis membris compassum est, ne de se forte membra infirma desperarent, et sicut est humana fragilitas, morte propinquante perturbarentur, et dicerent non se ad Deum pertinere; nam si pertinerent, gauderent. Ideo prius Christus dixit, Tristis est anima mea usque ad mortem. Pater, si fieri potest, transeat a me calix iste. Quis hoc dicit? quæ potestas, quæ infirmitas? Audite quæ dicit: « Potestatem habeo ponendi animam meam, et potestatem habeo » iterum sumendi eam. Nemo tollet eam a me, sed ego » pono eam, et iterum sumo eam². » Hæc potestas tristis erat, quando faciebat quod non faceret, nisi voluisset. Potestate enim fecit, non conditione; quia ipse voluit, non quia Judæus potuit. Transfiguravit ergo in se infirma membra corporis sui. Et forte de illis dictum est: « Qui » seminant in lacrymis, in gaudio metent: » id est, de infirmioribus. Non enim in lacrymis seminabat ille ipsius Christi magnus præco, quando dicebat: « Ego enim immolor, et tempus meæ resolutionis instat. Bonum certamen certavi, cursum consummavi, fidem servavi; de » cætero superest mihi corona justitiæ, corona de manipulis³. » Superest, inquit, mihi corona justitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa die justus iudex: quasi diceret: Reddet mihi messem, cui me ipsum impendo sementem. Hæc verba, quantum intelligimus, fratres, exultantis sunt, non plorantis. Numquid quando ista dicebat, in lacrymis erat? Nonne similis erat hilari datori, quem diligit Deus? Ad infirmos ergo referamus hæc verba,

¹ Matth. xxvi, 38. — ² Joan. x, 18. — ³ 2 Tim. iv, 6, etc.

ut nec ipsi desperent qui in lacrymis seminarunt : quia etsi seminarunt in lacrymis , transiet dolor et gemitus ; transit tristitia cum fine , et venit lætitia sine fine.

IV. Verumtamen Charissimi , ecce quomodo mihi videtur ad omnes pertinere quod dictum est , « Qui seminant » in lacrymis , in gaudio metent. Euntes ibant et flebant , » mittentes semina sua : venientes autem venient cum » exultatione , tollentes manipulos suos. » Audite si , adjuvante Domino , explicare potuero , quemadmodum ad omnes pertineat , « Euntes ibant et flebant. » Ex quo nascimur imus. Quis enim stat ? Quis non ex quo viam intravit , cogitur ambulare ? Infans natus est , crescendo ambulat : mors finis est. Inde jam veniendum est , sed cum exultatione. Quis enim non hic plorat in via ista mala , quando ipse infans inde incipit ? Utique infans quando nascitur , de angustiis uteri in hujus mundi latitudinem funditur , de tenebris procedit ad lucem : tamen de tenebris veniens ad lucem , plorare potest , ridere non potest. (Est enim vita ista , ut quando gaudetur hic , time ne fallat ; quando hic ploratur , roga ut evadas : et transit tribulatio , et venit tribulatio.) Et rident homines , et plorant homines : et quod rident homines , plorandum est. Sed plorat alius damnum suum , plorat alius pressuram suam , quia in carcere est constitutus ; plorat alius quod amiserit mortuum aliquem charissimorum suorum : ille hinc , iste hinc. Justus unde ? Primo de his omnibus : justus enim plorat veraciter plorantes steriliter. Plorat plorantes , plorat ridentes : quia et qui plorant de rebus vanis , inaniter plorant ; et qui rident de rebus vanis , malo suo rident. Ille ubique plorat , plus ergo ipse plorat.

V. Sed « venient cum exultatione , portantes manipulos » suos. » Vides ergo hominem justum , cum facit opus

bonum , hilarem esse ? Ita plane hilarescit. Hilarem enim datorem diligit Deus¹. Quando ergo plorat ? Quando bona opera sua orando commendat. Orationes sanctorum voluit commendare Psalmus , orationes peregrinantium , orationes in hac via laborantium , orationes amantium , orationes gementium , orationes æternæ patriæ suspirantium , donec ea visa satientur qui nunc in mœrore sunt constituti. Etenim , fratres mei , quando sumus in corpore , peregrinamur a Domino². Non desiderat patriam peregrinatio sine lacryma. Si desideras quod non habes , funde lacrymas. Nam unde dicturus es Deo : « Posuisti » lacrymas meas in conspectu tuo³ ? » Unde dicturus es Deo : « Factæ sunt mihi lacrymæ meæ panis die ac nocte⁴ ? » Panis mihi factæ sunt : consolatæ sunt gementem , paverrunt esurientem. « Factæ sunt mihi lacrymæ meæ panis » die ac nocte. » Unde ? Dum dicitur mihi quotidie , Ubi est Deus tuus ? Quis justus non habuit istas lacrymas ? Qui non habuit , peregrinum se esse non doluit. Qua fronte ad patriam venit , qui non absens suspiravit ? Nonne quotidie nobis dicitur : Ubi est Deus tuus ? Discite , fratres mei , discite de paucis esse. Bene vivite , ambulate viam Dei ; et videte quia auditis , Ubi est Deus tuus ? Felices eritis , cum hoc audieritis ; infelices , si dixeritis. Quando enim defendimus fidem christianam , et respondetur nobis : Ecce prædicatur ubique nomen Christi , quare abundant mala ? quid aliud dicitur , nisi , Ubi est Deus tuus ? Qui audit , gemit : quia qui dicit , perit.

VI. Sunt lacrymæ piorum , sunt lacrymæ sanctorum , quas indicant orationes eorum. Bene operatur , et hilaris est : et plorat ut bene operetur : plorat quia bene operatus est. Plorando exigit bonum opus , plorando commendat bonum opus quod fecit. Crebræ ergo sunt lacrymæ

¹ 2 Cor. ix, 6. — ² Id. v, 6. — ³ Psal. lv, 9. — ⁴ Id. xli, 4.